OPĆE INFORMACIJE O NASTAVNOM SATU

Predmet: Fotografija

Razred: 1. razred srednje strukovne škole (npr. Medijski tehničar)

Trajanje: 135 minuta (3 školska sata)

Ključni digitalni alati:

Fotoaparat ili mobitel, računala, interaktivna ploča.

Nastavni materijal: Powerpoint prezentacija

Kurikularna usklađenost:

ikt A 4. 1. Učenik kritički odabire odgovarajuću digitalnu tehnologiju.
ikt D 4. 4. Učenik tumači zakonske okvire za zaštitu intelektualnog vlasništva i odabire načine dijeljenja vlastitih sadržaja i proizvoda.

Učiti kako učiti
uku A.4/5.4. Učenik samostalno kritički promišlja i vrednuje ideje.
uku D.4/5.2. Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć.

Osobni i socijalni razvoj
osr B 4.2. Suradnički uči i radi u timu.

Ishodi učenja:

- Odabrati fotografije pogodne za digitalnu obradu
- Primijeniti postupke predobrade digitalnog zapisa fotografije
- Provesti postupak obrade tehničkih elemenata digitalnog zapisa fotografije u odgovarajućem programu za obradu fotografije
- Provesti postupak kreativne obrade digitalnog zapisa fotografije
- Prilagoditi tehničku kvalitetu fotografije prema zahtjevima medijske platforme te izvesti oblikovanje
- Primijeniti pravila za spremanje i arhiviranje fotografija

Artikulacija nastavnog sata

1. UVODNI DIO: „Stvarnost ili manipulacija?“ – VIZUALNA DETEKCIJA

Cilj

Potaknuti interes učenika, aktivirati prethodna znanja o digitalnoj fotografiji i obradi slike te razvijati sposobnost kritičkog promatranja fotografskog sadržaja.

Aktivnosti

1.1 Vizualni izazov – Stvarnost ili manipulacija?

Nastavnik prikazuje 3–5 fotografija različitog stupnja obrade:

- fotografiju s osnovnom korekcijom ekspozicije i boje
- retuširani portret
- fotografiju s uklonjenim objektom
- fotomontažu sastavljenu od više fotografija
- izrazito nadrealnu fotomanipulaciju.

Učenici za svaku fotografiju glasaju:

A – Original / minimalno obrađena
B – Retuširana
C – Manipulirana

Glasanje se može provesti podizanjem kartica.

1.2 „Uoči fotomanipulaciju“

U parovima učenici pokušavaju pronaći vizualne znakove koji otkrivaju manipulaciju:

- neprirodne sjene
- različiti smjerovi svjetlosti
- nelogična perspektiva
- nepravilni rubovi objekata
- ponavljanje tekstura
- neprirodne proporcije
- razlike u oštrini
- neprirodne boje
- pogrešan odnos veličina objekata.

Nastavnik postavlja pitanje:

„Ako fotografija izgleda uvjerljivo – znači li to da prikazuje stvarnost?“

Kratkom raspravom dolazi se do pojma **fotomanipulacije**.

Definicija

Fotomanipulacija je postupak mijenjanja fotografije digitalnim ili analognim tehnikama kako bi se izmijenio njezin sadržaj, značenje ili vizualni dojam.

Naglašava se razlika:

obrada fotografije - poboljšava postojeću fotografiju

fotomanipulacija - mijenja ili konstruira novu vizualnu stvarnost

2. SREDIŠNJI DIO – POUČAVANJE: „ANATOMIJA FOTOMANIPULACIJE“

Cilj

Upoznati učenike s osnovnim vrstama i tehnikama fotomanipulacije te razviti razumijevanje odnosa između tehničke izvedbe i vizualne uvjerljivosti.

2.1. Vrste intervencija na fotografiji

Nastavnik kroz primjere objašnjava četiri razine intervencije.

A) Osnovna korekcija

Promjene koje uglavnom ne mijenjaju sadržaj fotografije:

- exposure
- contrast
- white balance
- saturation
- cropping
- sharpening.

Učenici zaključuju da je cilj prvenstveno tehničko poboljšanje fotografije.

B) Retuširanje

Promjene pojedinih elemenata postojeće fotografije:

- uklanjanje nepravilnosti
- korekcija kože
- uklanjanje neželjenih objekata
- promjena lokalnog kontrasta
- dodge & burn
- korekcija detalja.

Nastavnik posebno otvara pitanje granice između estetske korekcije i promjene stvarnog izgleda osobe.

C) Fotomontaža

Kombiniranje elemenata iz više fotografija u jednu cjelinu.

Ključni pojmovi:

- Selection
- Layers
- Layer Mask
- Transform
- Blending
- Opacity
- Adjustment Layers

Naglasak se stavlja na **nedestruktivno uređivanje** pomoću slojeva i maski.

D) Kreativna fotomanipulacija

Fotografija više ne mora prikazivati realnu situaciju, nego postaje sredstvo stvaranja nove vizualne ideje.

Primjeri:

- levitacija
- promjena veličine objekta
- dvostruka ekspozicija
- nadrealni pejzaži
- zamjena neba
- spajanje čovjeka i prirode
- fantasy kompozicije
- konceptualna fotografija.

2.2. Šest pravila uvjerljive manipulacije

Nastavnik prikazuje primjer fotomontaže i zajedno s učenicima analizira šest ključnih elemenata.

1. Perspektiva
Objekti moraju biti snimljeni ili prilagođeni sličnoj perspektivi.

2. Svjetlo
Smjer i karakter svjetlosti moraju biti logični.

3. Sjene
Dodani objekt mora stvarati ili primati odgovarajuću sjenu.

4. Boja
Elementi trebaju imati usklađenu temperaturu boje, kontrast i zasićenost.

5. Oštrina i dubinska oštrina
Objekt u pozadini ne može biti neprirodno oštriji od glavnog motiva ako fotografija sugerira malu dubinsku oštrinu.

6. Proporcije
Veličina objekta mora odgovarati prostoru i perspektivi – osim ako je namjerno narušavanje proporcija dio kreativnog koncepta.

Mini-zadatak:

Nastavnik prikazuje namjerno lošu fotomontažu.

Učenici moraju pronaći najmanje tri tehničke pogreške i predložiti kako bi ih ispravili.

3. SREDIŠNJI DIO – PRAKTIČNI RAD: „Izradi nemoguće“

Cilj

Primijeniti znanja o fotografiji, kompoziciji i digitalnoj obradi kroz izradu vlastite jednostavne fotomanipulacije.

Organizacija rada:

Učenici rade u parovima ili timovima od 2–3 učenika.

Svaki tim koristi:

- pametni telefon ili fotoaparat
- računalo
- dostupni program za obradu fotografija.

Učenici mogu raditi u programu koji se koristi u nastavi, primjerice Adobe Photoshopu ili drugom dostupnom programu.

Glavni izazov

„Napravi nemoguće mogućim“

Učenici trebaju snimiti ili odabrati fotografije i izraditi fotomanipulaciju koja prikazuje situaciju koja u stvarnosti nije moguća ili se nije dogodila.

Mogući zadaci:

ZADATAK 1 – Levitacija

Fotografirati učenika ili predmet i napraviti manipulaciju tako da izgleda kao da lebdi.

Uvjet: obratiti pažnju na sjenu.

ZADATAK 2 – Div / minijatura

Promijeniti odnos veličina tako da učenik izgleda kao div u školskom hodniku ili kao minijaturna osoba na školskom stolu.

Uvjet: perspektiva i proporcije moraju djelovati uvjerljivo.

ZADATAK 3 – Nemoguća lokacija

Smjestiti osobu ili predmet u potpuno novo okruženje.

Primjer: učenik u svemiru, školska stolica na vrhu planine ili školski hodnik pod morem.

Uvjet: uskladiti boju i svjetlo između elemenata.

ZADATAK 4 – Ukloni objekt

S fotografije ukloniti odabrani predmet tako da gledatelj ne može lako uočiti gdje se nalazio.

Uvjet: rekonstruirana pozadina mora izgledati prirodno.

ZADATAK 5 – Nadrealna fotografija

Spojiti najmanje dvije fotografije u novu, kreativnu i nadrealnu kompoziciju.

Primjer: biljke koje rastu iz knjige, vrata koja vode u drugi krajolik ili ljudska silueta ispunjena pejzažem.

Tehnički minimum zadatka:

Svaka završna fotomanipulacija mora sadržavati:

- najmanje dvije fotografije ili dva odvojena vizualna elementa
- rad sa slojevima
- najmanje jednu selekciju
- najmanje jednu masku sloja
- prilagodbu veličine i položaja elementa
- barem jednu korekciju boje, svjetline ili kontrasta.

Učenici spremaju:

1. originalnu fotografiju / fotografije

2. završnu fotomanipulaciju te ih postavljaju jednu uz drugu u formatu: **prije i poslije.** Radove objavljuju na zajedničkoj digitalnoj ploči.

4. ZAVRŠNI DIO: „Foto forenzika“ – PREZENTACIJA, VREDNOVANJE I REFLEKSIJA

Cilj

Razvijati sposobnost stručne analize fotografije, argumentiranja kreativnih odluka, vršnjačkog vrednovanja i kritičkog odnosa prema manipuliranom fotografskom sadržaju.

4.1. Prezentacija radova

Svaki tim ukratko predstavlja svoju fotomanipulaciju.

Prezentacija treba odgovoriti na četiri pitanja:

ŠTO? – Što smo promijenili?

KAKO? – Koje smo alate i tehnike koristili?

ZAŠTO? – Koja je ideja fotografije?

REALIZAM? – Koji element najviše doprinosi uvjerljivosti, a što bismo još mogli poboljšati?

4.2. Vršnjačko vrednovanje

Učenici analiziraju rad drugog tima prema kriterijima:

Kriterij	1	2	3
Tehnička izvedba	Potrebna dorada	Dobra	Vrlo uvjerljiva
Perspektiva i proporcije	Neusklađene	Djelomično usklađene	Uvjerljive
Svjetlo, sjene i boja	Neusklađeni	Uglavnom usklađeni	Vrlo dobro usklađeni
Kreativnost	Osnovna ideja	Zanimljiva ideja	Originalna ideja
Ukupna uvjerljivost	Manipulacija je očita	Djelomično uvjerljiva	Vrlo uvjerljiva

Uz bodovanje svaki tim daje jednu kratku povratnu informaciju:

„Najuspješniji element je…“

„Za uvjerljiviji rezultat trebalo bi…“

4.3. Etički izazov – „Možemo li vjerovati fotografiji?“

Nastavnik prikazuje ili opisuje tri situacije:

A) Fotograf uklanja kantu za smeće iz umjetničke fotografije krajolika.

B) Modni časopis digitalno mijenja izgled i proporcije tijela modela.

C) Fotografija iz novinskog izvještaja mijenja se tako da se ukloni osoba iz kadra.

Učenici raspravljaju:

Jesu li sva tri primjera jednako prihvatljiva?

Naglašava se da se značenje fotomanipulacije mijenja ovisno o kontekstu i namjeni fotografije. Kreativna i umjetnička manipulacija nije isto što i manipuliranje dokumentarnom ili novinskom fotografijom s ciljem obmanjivanja publike.

4.4. Samovrednovanje

Svaki učenik dovršava tri rečenice:

„Danas sam naučio/la da dobra fotomanipulacija mora…“

„Najzahtjevniji dio mog rada bio je…“

„Sljedeći put poboljšao/la bih…“

Na izlazu učenici odgovaraju i na završno pitanje:

„Kada fotomanipulacija prestaje biti kreativna obrada, a postaje obmana?“

VREDNOVANJE

Vrednovanje za učenje

Provodi se tijekom cijelog sata kroz:

- pitanja nastavnika
- vizualnu analizu primjera
- „Pronađi grešku“ aktivnost
- praćenje praktičnog rada
- povratnu informaciju nastavnika tijekom izrade.

Vrednovanje kao učenje

Provodi se kroz:

- samovrednovanje
- usporedbu PRIJE/KASNIJE verzije

- vršnjačko vrednovanje
- argumentiranje tehničkih i kreativnih odluka.

Vrednovanje naučenoga

Završni praktični rad može se vrednovati prema kriterijima:

30 % – tehnička izvedba
20 % – korištenje slojeva, maski i selekcija
20 % – usklađenost perspektive, svjetla, sjena i boje
20 % – kreativnost i vizualna komunikacija
10 % – prezentacija i obrazloženje postupka

DOMAĆA ZADAĆA / NASTAVAK CJELINE

„Foto detektiv“

Učenik pronalazi jedan primjer fotomanipulacije iz medija, oglašavanja, umjetničke fotografije ili društvenih mreža i provodi kratku analizu:

1. Što je na fotografiji vjerojatno manipulirano?
2. Kojom je tehnikom manipulacija mogla biti izvedena?
3. Koja je svrha intervencije?
4. Mijenja li manipulacija značenje fotografije?
5. Smatra li učenik takvu intervenciju prihvatljivom i zašto?